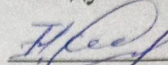

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ІНФОРМАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ
СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

 Ніна РЖЕВСЬКА

« 15 » 06 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

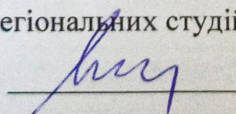
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

**Тема: «РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВРЕГУЛЮВАННІ
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ »**

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 408 групи, Левицький Андрій
Ярославович

Керівник: к.політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та
регіональних студій Лоссовський Ігор Євгенович

Нормконтролер

(підпис)

Олексій МЕНДРИН

КИЇВ 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. РОЛЬ КЛЮЧОВИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВРЕГУЛЮВАННІ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ.....	8
1.1. Роль ООН, ОБСЕ, НАТО у врегулюванні збройних конфліктів	10
1.2. Механізми та структура роботи ООН, ОБСЕ, НАТО	12
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДОСВІДУ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПО ВРЕГУЛЮВАННЮ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ	19
2.1. Реакція та роль міжнародних організацій на події в Грузії в 2008 р. навколо Південної Осетії.	22
2.1.1. Реакція ООН на події в Грузії 2008 року.....	25
2.1.2. Реакція ОБСЄ.....	26
2.1.3. Реакція Європейського Союзу	27
2.1.4. Реакція НАТО	29
2.1.5. Загальна оцінка реакції міжнародних організацій на війну в Грузії 2008 р.	29
2.2. Реакція та роль міжнародних організацій на окупацію Криму та війну на сході України у 2014 році.....	32
2.2.1. Реакція ООН на окупацію Криму.....	32
2.2.2. Реакція ОБСЕ на окупацію та спроби анексії Криму.....	33
2.2.3. Реакція НАТО на окупацію Криму	34
2.2.4. Реакція ООН та ОБСЕ на війну на сході у 2014 році	35
2.2.5. Реакція НАТО на війну на сході України у 2014 році	37

2.2.6. Мінські домовленості - як спроба врегулювати ситуацію в Україні.....	39
2.3. Реакція міжнародних організацій на повномасштабне російське вторгнення в Україну в 2022 році.....	41
2.3.1. Реакція ООН	42
2.3.2. Реакція НАТО	43
2.3.3. Реакція ОБСЕ.....	46
2.3.4. Міжнародна підтримка – важливий інструмент для перемоги України..	47
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ.....	49
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЕС - Європейський Союз

ІДІЛ- Ісламська держава Іраку і Леванту

МКС - Міжнародний кримінальний суд

МКЧХ - Міжнародний комітет Червоного Хреста

НАТО - Організація Північноатлантичного договору (Північноатлантичний альянс)

ОБСЕ - Організація з безпеки та співробітництва в Європі

ООН - Організація Об'єднаних націй

РБ - Рада безпеки ООН

РФ - Російська Федерація

БПЛА- Безпілотний літальний апарат

ВСТУП

Міжнародні організації (урядові та неурядові) відіграють важливу роль у врегулюванні збройних конфліктів, зокрема, безпекові міжнародні організації. Це пов'язано з тим, що такі організації мають потужну політичну та економічну вагу, яка дозволяє їм впливати на країни, що беруть участь у конфліктах. Вони відіграють важливу роль у створенні механізмів, спрямованих на запобігання конфліктам, а також їх розв'язання на етапі, коли вони вже виникли. Одним із найважливіших механізмів, який вже довгі роки використовується в рамках міжнародних організацій, є використання міжнародного права для забезпечення миру та безпеки у світі. На сьогодні в міжнародному праві напрацьовано сотні документів, які на практиці засвідчили свою придатність та певну ефективність в сфері міжнародної діяльності.

Одним з основних принципів міжнародного права є заборона використання сили для вирішення міжнародних спорів. Це означає, що міжнародні організації повинні докладати зусиль для того, щоб забезпечити мирне врегулювання конфліктів.

Міжнародні організації можуть використовувати чимало спеціальних методів для розв'язання конфліктів починаючи з превентивних методів на етапі їх запобігання до їх вирішення на етапі розгортання «гарячого» конфлікту. Серед таких методів є медіація чи посередництво, дипломатичні переговори, а також розгортання миротворчих місій різного типу, місій примусу до миру, гуманітарної допомоги та ін. Крім того, вони можуть виконувати функцію спостереження за ходом конфлікту й виконанням сторонами досягнутих на попередніх переговорах домовленостей, стежити за дотриманням міжнародних норм і стандартів.

Для того, щоб міжнародні організації могли ефективно виконувати свої завдання, необхідно створити умови для співпраці між державами, групами та

іншими зацікавленими сторонами. Це включає необхідність забезпечення достатнього фінансування, логістичного забезпечення та підтримки з боку міжнародного співтовариства, а також вживання необхідних подальших заходів для підвищення легітимності та інституційної спроможності міжнародних організацій. Крім того, міжнародні організації повинні зміцнювати свої механізми управління, щоб стати більш ефективними та адаптуватися до ситуацій, що швидко змінюються.

Міжнародні організації відіграють значну роль у врегулюванні військових конфліктів, оскільки конфлікти не тільки загрожують мирному життю та здоров'ю населення, а й призводять до економічної шкоди, руйнування інфраструктури та тривалого й дуже вартісного періоду постконфліктного відновлення. Міжнародні організації мають низку інструментів та механізмів, які дозволяють їм втручатися у конфлікти та брати участь у їхньому врегулюванні. Однак, для досягнення сталого успіху потрібна також наявність політичної волі, взаємного бажання сторін діалогу та дотримання міжнародного права.

Незважаючи на важливу роль міжнародних організацій у врегулюванні воєнних конфліктів, вони не можуть гарантувати стовідсоткового успіху. Вирішення конфлікту може бути досягнуто лише за наявності взаємного бажання сторін, діалогу, поваги прав та інтересів один одного, дотримання домовленостей та готовності до взаємно прийнятних компромісів.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи обумовлюється тим що, міжнародні організації відіграють ключову роль у врегулюванні збройних конфліктів, оскільки вони мають можливість впливати на сторони конфлікту і сприяти досягненню мирного врегулювання конфлікту.

Об'єктом дослідження є міжнародні організації, а **предметом дослідження** – їх роль у врегулюванні збройних конфліктів.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз ролі міжнародних організацій у вирішенні збройних конфліктів.

Головними завданнями є:

1. Аналіз ролі міжнародних організацій у врегулюванні збройних конфліктів.
2. Виявлення методів, особливостей діяльності міжнародних організацій у врегулюванні збройних конфліктів.

Методологічну основу дослідження становить комплекс методів і прийомів, які використовувались у написанні наукової роботи. Її написання забезпечувалось шляхом використання і поєднання загальнонаукових та спеціальних історичних методів аналізу та синтезу, класифікації, періодизації і проблемного підходів. Автором було використано SWOT- аналіз, в якому було розглянуто можливості та сильні та слабкі сторони міжнародних організацій у врегулюванні збройних конфліктів. Також було використано контент-аналіз міжнародних організацій. Концептуальному викладу матеріалу формулюванню положень і висновків слугувало використання аналізу та обробки інформації.

Основні положення кваліфікаційної роботи були апробовані на конференціях «Політ - 2023» [36], що проводилася в Національному Авіаційному Університеті та «Шевченківська весна 2023»[35], яка була організована Київським національним університетом імені Тараса Шевченка.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. В першому розділі аналізується роль міжнародних організацій, зокрема ООН, ОБСЕ, НАТО у врегулювання збройних конфліктів, а також вивчаються механізми їхньої роботи. У другому розділі аналізується роль ООН, ОБСЕ, НАТО при врегулюванні конфлікту в Грузії у 2008 році та в Україні у 2014 році й 2022 році. У третьому розділі аналізуються виклики, з якими зіштовхуються міжнародні організації при врегулюванні конфліктів, надаються пропозиції щодо покращення їх роботи та перспективи їхньої подальшої майбутньої роботи.

РОЗДІЛ 1

РОЛЬ КЛЮЧОВИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВРЕГУЛЮВАННІ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Міжнародні організації мають можливість впливати на сторони конфлікту і сприяти досягненню мирного врегулювання та забезпеченню безпеки для населення. Міжнародні організації також можуть надавати гуманітарну допомогу та забезпечувати безпеку для цивільного населення.

Роль міжнародних організацій у врегулюванні збройних конфліктів полягає у наданні миротворчої допомоги, медіації у переговорах між сторонами конфлікту, встановленні тимчасових зон безпеки та використанні інших інструментів, таких як економічні санкції та дипломатичний тиск. Однак, ефективність такої діяльності залежить від багатьох факторів, включаючи волю сторін конфлікту та наявність достатнього фінансування та ресурсів.

Одним з найбільш важливих інструментів міжнародних організацій у врегулюванні збройних конфліктів є миротворча діяльність. Миротворча діяльність включає в себе різноманітні заходи, такі як надання гуманітарної допомоги, медіація у переговорах між сторонами конфлікту, встановлення тимчасових зон безпеки тощо. Однак, миротворча діяльність міжнародних організацій не завжди є ефективною. Це пов'язано з тим, що миротворчі місії часто залежать від волі сторін конфлікту, а також від наявності достатнього фінансування та ресурсів.

Крім того, міжнародні організації можуть використовувати інші інструменти для врегулювання збройних конфліктів, такі як економічні санкції, дипломатичний тиск тощо. Однак, використання таких інструментів також може бути неефективним, якщо сторони конфлікту не відчують достатнього тиску для того, щоб змінити свою поведінку.

Врегулюванням збройних конфліктів займаються ряд міжнародних організацій, зокрема:

1. Організація Об'єднаних Націй - це найбільша міжнародна організація, яка займається врегулюванням збройних конфліктів та забезпеченням миру та безпеки в світі. Функції ООН включають миротворчу діяльність, mediaцію в конфліктах, гуманітарну допомогу та просування міжнародного права.

2. Організація з безпеки та співробітництва в Європі - це регіональна міжнародна організація, яка займається врегулюванням конфліктів та забезпеченням безпеки в Європі. ОБСЄ складається з 57 держав-учасниць та має різні інструменти для врегулювання конфліктів, такі як спостереження, mediaція, діалог та інші. Функції ОБСЄ включають моніторинг дотримання прав людини, допомогу в розвитку демократії та сприяння мирному врегулюванню конфліктів.

3. Міжнародний комітет Червоного Хреста - це міжнародна гуманітарна організація, яка займається наданням допомоги постраждалим від збройних конфліктів. МКЧХ має представництва в більш ніж 190 країнах світу та працює з урядами, міжнародними організаціями та громадськими організаціями для забезпечення гуманітарної допомоги. Функції МКЧХ включають надання медичної допомоги, гуманітарну допомогу та захист прав людини.

4. Європейський союз - це політичний та економічний союз країн Європи, який займається врегулюванням конфліктів та забезпеченням миру та безпеки в регіоні. ЄС має свої спеціалізовані органи, такі як Європейська служба зовнішньої дії та Європейський парламент, які займаються врегулюванням конфліктів та допомогою країнам-членам у забезпеченні безпеки. Функції ЄС включають миротворчу діяльність, економічну та соціальну допомогу та сприяння розвитку демократії.

Кожна з організацій має свої функції та інструменти для врегулювання конфліктів та забезпечення миру та безпеки, і їх спільна робота може допомогти досягнути успіху в цьому напрямку.

1.1. Роль ООН, ОБСЕ, НАТО у врегулюванні збройних конфліктів

У 1945 році, після закінчення Другої світової війни, представники 50 країн зібралися в Сан-Франциско на Конференції Об'єднаних Націй зі створення міжнародної організації для розробки Статуту ООН. В основу роботи делегати поклали пропозиції, вироблені представниками Великобританії, Китаю, Радянського Союзу та Сполучених Штатів у серпні – жовтні 1944 року. Статут був підписаний 26 червня 1945 року представниками 50 країн. Польща, не представлена на Конференції, підписала його пізніше і стала 51 державою-засновником ООН [1].

ООН є міжнародною організацією, створеною для забезпечення міжнародного миру та безпеки, сприяння економічному та соціальному прогресу, захисту прав людини та розвитку міжнародного права.

ООН може допомогти вирішити збройні конфлікти шляхом миротворчих місій, які забезпечують мирне врегулювання конфлікту та захист населення в зоні конфлікту. Вона також може сприяти переговорам між сторонами конфлікту та пошуку компромісних рішень. Крім того, ця організація може застосовувати санкції проти країн, що порушують міжнародне право, щоб змусити їх дотримуватись міжнародних норм та стандартів.

ООН має важливу роль у врегулюванні збройних конфліктів, забезпеченні мирного врегулювання та гуманітарної допомоги для постраждалих. Організація також сприяє розвитку міжнародного права та захисту прав людини.

ОБСЕ є регіональною міжнародною організацією, яка була створена у 1975 році з метою сприяння безпеці та співробітництву між країнами Європи, Азії та Північної Америки. ОБСЕ складається сьогодні з 57 держав-учасниць та має широкий спектр функцій, включаючи миротворчу діяльність та регулювання збройних конфліктів.

ОБСЄ має комплексний підхід до безпеки, який охоплює військово-політичні, економічні та екологічні, а також людські аспекти. Таким чином, ця організація розглядає широкий спектр проблем, пов'язаних з безпекою, включаючи контроль над озброєннями, заходи зміцнення довіри та безпеки, права людини, національні меншини, демократизацію, поліцейські стратегії, боротьбу з тероризмом, економічну та екологічну діяльність. Усі її держави-учасниць мають рівний статус, а рішення приймаються консенсусом [2].

Одним з ключових інструментів ОБСЄ є спостереження та моніторинг конфліктів. Крім того, Організація здійснює дипломатичні зусилля для розв'язання конфліктів та сприяє діалогу між сторонами. Організація також надає підтримку у відновленні інфраструктури та соціального захисту населення в районах, що постраждали від конфлікту.

У цілому, ОБСЄ є важливим інструментом у регулюванні збройних конфліктів та забезпеченні миру та стабільності в регіоні. Її робота допомагає зменшити напруження між сторонами та сприяє знаходженню мирного вирішення конфлікту.

НАТО - військово-політичний альянс, до складу якого сьогодні входить 31 країна. Організація має на меті гарантувати свободу і безпеку його членам політичними і військовими засобами. Альянс просуває демократичні цінності і надає можливість державам-членам проводити консультації і взаємодіяти з питань оборони та безпеки з метою розв'язання проблем, побудови довірчих стосунків і запобігати конфліктам. Якщо дипломатичні зусилля не дають результату, у НАТО є військова потужність для того, аби здійснити операції з врегулювання криз. Такі операції запроваджуються відповідно до пункту щодо колективної оборони засновницького договору НАТО - статті 5 Вашингтонського договору або за мандатом ООН [3].

НАТО має важливу роль у врегулюванні збройних конфліктів, зокрема шляхом проведення миротворчих операцій та місій. Альянс здійснює ці операції

у співпраці з ООН та іншими міжнародними організаціями, з метою забезпечення миру та стабільності в регіонах, де виникли конфлікти.

НАТО також здійснює попереджувальну роботу та сприяє дипломатичному врегулюванню конфліктів, шляхом залучення своїх експертів та проведення консультацій з країнами-членами та іншими зацікавленими сторонами. Крім того, Альянс активно працює над зміцненням обороноздатності своїх країн-членів, що також сприяє досягненню миру та стабільності в регіоні.

Міжнародні організації зазвичай діють у рамках міжнародного права, в основі якого лежать фундаментальні принципи забезпечення суверенітету, незалежності та територіальної цілісності держав.

1.2. Механізми та структура роботи ООН, ОБСЕ, НАТО

Коли держави не можуть вирішити конфлікт мирним шляхом, міжнародні організації можуть застосовувати різні механізми для врегулювання збройних конфліктів.

Один з основних механізмів - це дипломатичні зусилля, які спрямовані на пошук компромісу та мирного вирішення конфлікту. Міжнародні організації можуть використовувати свої політичні та економічні ресурси для того, щоб стимулювати держави до переговорів та укладення угод.

Інший механізм - це миротворча діяльність, яка передбачає військову або цивільну місію для забезпечення безпеки та стабільності в конфліктній зоні. Миротворча місія може бути розглянута як останній захист від насильства, коли інші механізми не працюють.

Також міжнародні організації можуть вживати санкцій, які передбачають обмеження економічних, політичних та інших зв'язків з державою, що порушує міжнародне право. Санкції можуть бути ефективним інструментом тиску на державу, щоб змусити її поважати права та свободи людини.

Останнім механізмом є використання сили, яке може бути застосоване тільки за згодою та мандатом Ради Безпеки ООН. Використання сили повинно бути обґрунтованим, а його мета - захист цивільного населення та відновлення миру та стабільності в регіоні.

Проаналізуємо механізми та структури роботи ООН, ОБСЕ та НАТО.

ООН складається з таких головних органів - Генеральної Асамблеї, Ради Безпеки, Міжнародного Суду, Ради з прав людини, Економічної та Соціальної Ради, Ради Генеральних Секретарів та Секретаріату.

Генеральна Асамблея є найвищим органом ООН, у якому беруть участь всі 193 держави-члени. Генеральна Асамблея приймає рішення з питань миротворчості, боротьби з тероризмом, розвитку міжнародного права та інших питань.

Рада Безпеки є головним органом ООН з питань миротворчості та безпеки. Рада Безпеки складається з 15 держав-членів, з яких п'ять постійних - Китай, Франція, Росія, Сполучені Штати та Велика Британія. Рада Безпеки приймає рішення щодо розгортання миротворчих місій та санкцій проти країн, що порушують міжнародне право. Такі рішення є обов'язковими до виконання.

Міжнародний Суд є головним судовим органом ООН і розглядає спори між державами-членами та видає рішення з питань міжнародного права.

Економічна та Соціальна Рада забезпечує координацію роботи ООН з питань економічного та соціального розвитку, включаючи боротьбу з бідністю та просування сталого розвитку.

Рада Генеральних Секретарів забезпечує координацію діяльності різних органів ООН та забезпечує виконання рішень Генеральної Асамблеї та Ради Безпеки.

Секретаріат ООН є головною адміністративною структурою організації та забезпечує підтримку роботи всіх органів ООН. Генеральний секретар ООН є головою Секретаріату та представляє ООН на міжнародному рівні.

Для врегулювання збройних конфліктів ООН може ухвалити рішення про розгортання миротворчих місії. У разі ухвалення такого рішення Радою Безпеки (надання мандату РБ) не потрібна згода сторін конфлікту, рішення РБ обов'язкові до виконання.

Миротворчі місії ООН - це операції, які проводяться з метою забезпечення миру та безпеки в конфліктних регіонах. Вони можуть бути розгорнуті за запитом держави-члена ООН або за рішенням Ради Безпеки ООН.

Мандат миротворчих місій ООН може включати:

- Захист населення в зоні конфлікту;
- Моніторинг дотримання перемир'я та інших домовленостей між сторонами конфлікту;
- Проведення переговорів між сторонами конфлікту та сприяння пошуку компромісних рішень;
- Допомога у відновленні інфраструктури та економіки після закінчення конфлікту.

Миротворчі місії ООН можуть бути розгорнуті з використанням військових сил, але їх основна мета полягає в запобіганні насильству та забезпеченні миру. Миротворці ООН зазвичай не беруть участі в бойових діях, а зосереджуються на сприянні врегулюванню конфлікту та захисті населення в зоні конфлікту. У разі порушення мандату миротворчої місії ООН, Рада Безпеки може приймати рішення про застосування санкцій проти країн або інших сторін конфлікту.

Загалом від початку застосування миротворчих місій, які тривають з 1948 року, ООН провела 71 миротворчу операцію. Перший миротворчий контингент військових спостерігачів був запроваджений на Близькому Сході. Роль місії полягала в спостереженні за виконанням угоди про перемир'я між Ізраїлем і сусідніми арабськими країнами. Слід відмітити, що більшість миротворчих місій ООН були розгорнуті після 1988 року. Миротворчі місії ООН розгорталися

зокрема в Косово, Ліберії, Судані, Афганістані, Сирії, Конго, Ємені. За цей час в операціях ООН взяли участь сотні тисяч військовослужбовців, а також десятки тисяч поліцейських ООН і інших цивільних співробітників з понад 120 країн світу [4].

ОБСЕ складається з трьох основних органів:

1. Головний орган - Міністерська рада, яка складається з представників усіх 57 держав-учасниць на рівні Міністрів закордонних справ. Міністерська рада збирається раз на рік (на початку грудня), щоб обговорити стратегічні питання та приймати відповідні рішення.
2. Упродовж року між засіданнями Міністерської ради керівні функції в ОБСЕ виконує Постійна Рада, яка складається з послів держав-учасниць при цій Організації.
3. Органи з розгляду конкретних питань - Спеціальні моніторингові місії, які створюються для спостереження за конкретними конфліктами та ситуаціями.
4. Секретаріат - центральний орган ОБСЕ, який забезпечує координацію та підтримку діяльності організації. Секретаріат має свої підрозділи, які займаються різними аспектами роботи ОБСЕ, включаючи політичні та військові питання, права людини, економічний та екологічний розвиток, тощо.

Спеціальні моніторингові місії ОБСЕ створюються за рішенням Міністерської ради з метою спостереження за конкретними конфліктами та ситуаціями. Мандат місії визначається угодою між державами-учасницями та може включати спостереження за дотриманням перемир'я, контроль над зброєю, допомогу у врегулюванні конфлікту тощо.

Моніторингова місія може складатися з цивільних та військових експертів, які працюють на території конфлікту та збирають інформацію про стан речей, порушення мирних угод та інші фактори, які можуть впливати на ситуацію. За отриманою інформацією моніторингова місія може робити рекомендації щодо врегулювання конфлікту та допомагати у веденні переговорів між сторонами.

Діяльність моніторингових місій ОБСЕ є важливим елементом врегулювання збройних конфліктів, оскільки вони допомагають зменшити напруження між сторонами та сприяють встановленню миру та стабільності на території конфлікту.

Результати моніторингових місій ОБСЕ можуть бути різними в залежності від конкретної ситуації та мандату місії. Однак, загалом, моніторингові місії ОБСЕ можуть допомогти:

- Зменшити напруження між сторонами конфлікту;
- Забезпечити дотримання умов перемир'я та інших мирних угод;
- Зменшити кількість порушень прав людини та гуманітарних криз;
- Допомогти встановити довіру між сторонами конфлікту;
- Сприяти врегулюванню конфлікту та встановленню миру та стабільності на території конфлікту.

НАТО має таку структуру органів:

1. Рада НАТО - найвищий орган прийняття рішень в Альянсі, в якому представлені міністри закордонних справ та оборони країн-членів.

2. Генеральний секретар - голова адміністративного апарату НАТО, який відповідає за координацію роботи всіх органів Альянсу.

3. Воєнний комітет - орган з питань військової стратегії та оборони, який складається з генералів-командувачів з країн-членів.

4. Міжнародний штаб НАТО - забезпечує планування та проведення військових операцій та місій НАТО.

5. Центральне командування НАТО - військова структура, яка забезпечує командування та контроль за військовими операціями та місіями НАТО.

6. Агентство НАТО з планування та закупівель - забезпечує планування та закупівлю військової техніки та обладнання для потреб НАТО.

7. Центральне агентство з логістики НАТО - забезпечує логістичну підтримку військових операцій та місій НАТО.

8. Партнерство заради миру - програма співпраці НАТО з країнами-партнерами, яка сприяє зміцненню безпеки та стабільності в регіоні.

НАТО приймало участь у багатьох миротворчих операціях та місіях, зокрема:

1. Місія підтримки миру в Косово. Ця Місія була створена в 1999 році після війни в Косово, щоб забезпечити безпеку та стабільність в регіоні. Зараз у місії беруть участь близько 3,5 тисяч військовослужбовців з 27 країн-членів НАТО та партнерських країн [5].

Головна мета місії - забезпечити безпеку та стабільність в регіоні, допомогти у відновленні інфраструктури та економіки, підтримати правоохоронні органи та зміцнити демократичні інститути. Військовослужбовці місії підтримки миру в Косово забезпечують безпеку на дорогах, контролюють кордони, беруть участь у спільних патрулях з місцевою поліцією та забезпечують захист об'єктів інфраструктури.

Крім того, Місія НАТО співпрацює з місією Європейського Союзу в Косово, яка забезпечує правову допомогу та підтримку в реформуванні правоохоронних органів та судової системи. Місія НАТО продовжує працювати в Косово, допомагаючи у забезпеченні безпеки та стабільності в регіоні та сприяючи його розвитку.

2. Місія у Лівії. У 2011 році Рада Безпеки ООН ухвалила резолюцію 1973, що дозволила здійснення військової операції в Лівії з метою захисту цивільного населення від насильства, що здійснювалося режимом Муаммара Каддафі. НАТО очолила міжнародну коаліцію, яка здійснювала бомбардування лівійських військових цілей та підтримувала повстанців. Операція тривала з березня до жовтня 2011 року, коли Каддафі був знайдений та вбитий повстанцями. Місія НАТО в Лівії стала однією з найбільш складних операцій Альянсу.

3. У 2018 році було започатковано місію НАТО в Іраку. Її створили на прохання уряду та в координації з Глобальною коаліцією щодо розгрому ІДІЛ.

Місія небойова та консультативна, її мета – допомога у зміцненні іракських органів безпеки та збройних сил, щоб вони самі могли запобігти поверненню ІДІЛ, боротися з тероризмом та стабілізувати ситуацію в країні. Крім того, місія НАТО в Іраку співпрацює з місією ООН з допомоги Іраку та місією Європейського Союзу в Іраку, які забезпечують підтримку у розвитку демократичних інститутів, правоохоронних органів та судової системи [6].

Це лише декілька прикладів місій, в яких приймало участь НАТО. Альянс продовжує працювати над забезпеченням миру та стабільності в регіонах, де виникають конфлікти.

За період, що минув з першої інтервенції на Балканах у 1995 році, темп і різноманітність операцій НАТО збільшилися. З того часу НАТО залучалася до виконання завдань, що охоплюють весь спектр операцій з врегулювання криз: бойові та миротворчі операції, заходи підготовки і матеріально-технічного забезпечення й постачання, ведення спостереження і надання гуманітарної допомоги. НАТО відіграє активну і провідну роль у гарантуванні миру і безпеки на міжнародній арені. Завдяки проведенню операцій з врегулювання криз Альянс демонструє свою готовність діяти як позитивний фактор змін і здатність виконувати завдання із гарантування безпеки в XXI сторіччі [7].

У кожному конфлікті міжнародні організації визначають той механізм, який буде найбільш ефективним для врегулювання конфлікту та забезпечення миру та стабільності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДОСВІДУ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПО ВРЕГУЛЮВАННЮ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Збройні конфлікти стали одним з найбільших викликів у сфері міжнародної безпеки для світової міжнародної спільноти. Ці конфлікти несуть загрозу людству внаслідок розширення кількості учасників конфлікту, збільшення його жертв, руйнувань та екологічних проблем, мають негативні гуманітарні наслідки, пов'язані зі зростанням кількості біженців та внутрішньо-переміщених осіб. Збройні конфлікти мають широкий вплив на людей, економічну та політичну стабільності регіону та світу в цілому.

Поняття збройного конфлікту з'явилося в давнину, коли люди використовували зброю та насильство для захисту своїх територій та інтересів. Однак, термін «збройний конфлікт» став більш широко використовуватися в ХХ столітті, коли з'явилися нові форми насильства та зброї, такі як ядерна зброя та тероризм. Термін «збройний конфлікт» у міжнародних відносинах вперше застосовується у Женевських міжнародних конвенціях 1948 року в галузі законів та звичаїв війни разом з терміном «війна». Відмінності між двома термінами досить умовні, але вважається, що термін «збройний конфлікт» є ширшим та включає в себе термін «війна».

Збройний конфлікт - це ситуація, коли дві або більше сторін використовують зброю та насильство для вирішення своїх суперечок, інтересів або територіальних претензій. Збройні конфлікти можуть мати різну тривалість та інтенсивність, включати в себе бойові дії, терористичні акти, блокади, економічні санкції та інші форми насильства.

Слід зазначити, що через міжнародні організації світова спільнота бере участь у розробленні основних принципів і методик уникнення та ліквідації

збройних конфліктів, дослідженні цих понять. Адже навіть якщо збройні конфлікти мають лише локальний характер, вони несуть шкоду правам і свободам людини та громадянина і відчуються поза регіонами, де вони відбуваються [8].

Врегулювання збройних конфліктів є складним процесом, який вимагає комплексного підходу та співпраці багатьох сторін. Для цього можна використовувати такі підходи :

1. Дипломатія та переговори. Дипломатичний шлях - це один з найбільш ефективних способів врегулювання конфлікту. Важливо, щоб обидві сторони конфлікту були готові до переговорів та компромісів.

2. Міжнародна співпраця. Часто збройні конфлікти мають міжнародний характер, тому важливо, щоб міжнародні, насамперед безпекові організації, такі як ООН, НАТО, ОБСЄ, допомагали врегулювати конфлікт.

3. Гуманітарна допомога. Важливо забезпечити гуманітарну допомогу постраждалим внаслідок конфлікту, що може допомогти зменшити напругу серед мирного населення та встановити довіру між сторонами.

4. Миротворчі місії. Миротворчі місії можуть допомогти зменшити насильство та створити умови для переговорів та врегулювання конфлікту. Це є узагальнюючим терміном, який може включати як дійсно миротворчі місії (що творять мир), а також місії з підтримки миру, спостережні місії та інші.

5. Економічна допомога. Надання економічної допомоги може допомогти зменшити напругу, покращити життя населення та подолати наслідки конфліктів, що може сприяти врегулюванню конфлікту.

6. Медіація. Безсторонній медіатор може допомогти сторонам знайти компроміс та досягти мирного врегулювання конфлікту.

7. Політичні реформи. Іноді для врегулювання конфлікту необхідно провести політичні реформи в країнах-сторонах конфлікту, що можуть змінити політичний контекст та створити умови для мирного врегулювання конфлікту.

Слід зазначити, що кожен конфлікт є унікальним, тому потребує індивідуального підходу та специфічних заходів для його врегулювання. Успіх врегулювання збройних конфліктів залежить від багатьох факторів, таких як підтримка міжнародної спільноти, ефективність дипломатичних зусиль, готовність сторін до компромісу та співпраці.

Миротворчі місії можуть бути ефективним інструментом для запобігання та розв'язання збройних конфліктів. Миротворчі місії – це спеціальні операції, які здійснюються міжнародними організаціями, такими як ООН, ОБСЄ, НАТО з метою запобігання та розв'язання збройних конфліктів. Миротворці можуть допомогти зменшити насильство та створити умови для ведення мирних переговорів між сторонами конфлікту. Однак, миротворчі місії не є універсальним рішенням для всіх конфліктів. Вони можуть бути недостатньо ефективними в умовах високої напруженості та насильства, а також коли сторони конфлікту не готові до компромісу та співпраці.

Майкл Дойл та Ніколас Самбаніс у дослідженні «Making War & Building Peace: United Nations Peace Operations» проаналізували ефективність миротворчих місій [9]. Дослідники вивчали діяльність місій із чотирма типами мандатів:

1. Моніторингові місії — із мандатом на спостереження за перемир'ям, відведенням військ, демілітаризацією та ситуацією на лінії розмежування. Завжди відряджаються за згодою сторін конфлікту.

2. Традиційні місії — також відряджаються за згодою сторін, але із розширеним мандатом, а саме: поліцейські повноваження у буферній зоні та допомога у переговорах щодо мирної угоди.

3. Багатовимірні місії — мандати визначаються за згодою сторін та стосуються коренів конфлікту, таких як: економічна відбудова, інституційні трансформації

4. Місії з примусу — не потребують згоди сторін конфлікту і спираються на статті 25, 42 і 43 Хартії ООН щодо застосування сили задля гарантування реалізації цілей операції.

Неозброєні або легко озброєні місії з обмеженими мандатами практично не мають ефекту для підтримку миру. Натомість багатоміснрні місії або місії з примусу є значно ефективнішими для миротворчого процесу. Особливо це стосується роботи місій тоді, коли конфлікт ще триває [10].

Досвід Грузії показує, що навіть якщо місія має мандат авторитетних міжнародних організацій (ООН та ОБСЄ), але не має військового компоненту та спроможності захистити себе, вона стає вразливою та залежною від сторін конфлікту. У випадку Грузії місія ООН в Абхазії та місія ОБСЄ у Південній Осетії поклалися на «миротворчі сили СНД», які фактично склалися зі Збройних сил РФ. Тим самим міжнародні місії легітимізували присутність російських військ у зоні конфлікту [10]. Легітимізація російських військ та їх знаходження на території Грузії призвели до збройного конфлікту РФ та Грузії у 2008 році та подальшої окупації Росією грузинських територій. Присутність так званих російських «миротворців» продовжує відігравати свою негативну імперську роль розпалювача конфліктів на пострадянському просторі, як в Грузії (Абхазія, Південна Осетія), так і Молдові (Придністров'я), Азербайджані (Нагірний Карабах), Вірменії, Казахстані. Така російська політика є проявом її неоімперської стратегії на пострадянському просторі [11].

2.1. Реакція та роль міжнародних організацій на події в Грузії в 2008 р. навколо Південної Осетії.

Після розпаду Радянського Союзу, Росія хотіла продовжувати впливати на нові незалежні країни і для цього вона використовувала, зокрема і штучне створення збройних конфліктів на територіях цих країн.

У 1992 році розпочався конфлікт між абхазькими сепаратистами та грузинською владою. Сепаратисти були підтримані Росією, яка надавала їм фінансову та військову допомогу. У 1993 році для врегулювання конфлікту між Грузією та Абхазією була задіяна миротворча місія ООН. Метою місії було забезпечення миру та стабільності в регіоні шляхом контролю над зброєю, демобілізації бойовиків та захисту цивільного населення. Миротворча місія ООН в Абхазії складалася з близько 1500 військовослужбовців, які були розміщені на контрольних пунктах та патрулювали територію. Слід зазначити, що до складу миротворчої місії ООН була включені російські війська. Включення російських військ до миротворчої місії ООН легітимізувала їх знаходження на території Грузії. У 1993 році було підписано перемир'я, але спокій регіоні так і не наступив.

У 2008 році конфлікт знов загострився, коли Грузія намагалася відновити контроль над Абхазією та Південною Осетією, а Росія відповіла вторгненням своїх військ на територію Грузію.

Слід зазначити, що перші дні війни в Грузії збіглися з відкриттям Літньої Олімпіади в Пекіні. В перші дні війни світ намагався відповісти на питання: «Хто розпочав війну у 2008 році у Грузії?» Тоді, на це питання відповіді були різні. Такі як Польща та країни Балтії, яким з власної історії добре відомий феномен російської агресії, були впевнені, що агресію розпочала саме Росія й вимагали жорсткої реакції Європейського Союзу, а інші країни Євросоюзу, в тому числі й Німеччина вимагали від обох країн деескалації конфлікту [12].

Війна в Грузії тривала 5 днів, але вона мала наслідки для Південного Кавказу, Європи, в тому числі і для України. У процесі аналізу російсько-грузинського конфлікту 2008 р. важливо правильно визначити дату його початку. Існують різні думки, пов'язані з датою початку російсько-грузинського конфлікту. Одна сторона вважає, що початок бойових дій пов'язаний з датою 7 серпня, друга сторона доводить, що ці події мали місце 8 серпня. Між цими датами є принципова різниця, оскільки вона вказує на те, яка зі сторін першою

спровокувала початок конфлікту [13]. Росія стверджує, що військова операція під назвою «Примус до миру», розпочалася 8 серпня 2008 р. після того, як Тбілісі почав обстріл Цхінвальського регіону. І саме 8 серпня тодішній президент Росії Дмитрій Медведєв оголосив про початок «операції з примушення до миру» у зоні конфлікту [12,13].

Грузія в свою чергу стверджує, що справжньою датою початку військового конфлікту є ранок 7 серпня 2008 р., коли російська армія вторглася на територію Грузії, перетинаючи кордон через Рокський тунель [12]. 7 серпня 2008 року грузинські війська зайшли на територію Південної Осетією з метою повернути контроль над територією, яка була під контролем російських «миротворців» та місцевих сепаратистських сил. Росія відреагувала на це вторгненням своїх військ до Південної Осетії та розширила свою операцію до інших частин Грузії. Росія стверджувала, що вона захищає своїх громадян та «миротворців» у Південній Осетії. 12 серпня російські війська спільно з південно-осетинськими збройними формуваннями витіснили грузинські війська з території Південної Осетії й зупинилися біля Тбілісі.

Д. Медведєв оголошує про завершення активних бойових дій і наказує військам ліквідувати «вогнища спротиву». До Москви для узгодження з Медведєвим плану врегулювання конфлікту прилітає Президент Франції Ніколя Саркозі [14]. 12 серпня 2008 року президент Франції Н. Саркозі та президент Росії Д. Медведєв підписали угоду про врегулювання конфлікту в Грузії. Угода передбачала припинення бойових дій, відведення військ на попередні позиції та початок переговорів між Грузією, Абхазією та Південною Осетією. Також угода мала на меті забезпечити безпеку грузинських миротворців та забезпечити повернення біженців на свої рідні землі. Угода отримала підтримку міжнародної спільноти, але не була повністю реалізована через неприйняття Росією визнання територіальної цілісності Грузії. У результаті конфлікту Росія визнала незалежність Абхазії та Південної Осетії, що призвело до подальшого

загострення стосунків між Грузією та Росією та розірвання дипломатичних відносин між двома країнами.

У результаті російсько-грузинського конфлікту загинули близько 850 осіб, багато з яких були цивільними. Поранення отримали близько 2 тисяч осіб. Багато людей було змушено покинути свої домівки та стали біженцями. До 30 тисяч грузин були вигнані з Південної Осетії й вони досі не можуть повернутися у рідні домівки [13].

На війну в Грузії 2008 року відреагували більшість міжнародних організацій, але їх реакція була не досить жорсткою. Вони були глибоко занепокоєні та не могли притягнути Росію до відповідальності за порушення норм міжнародного права. Бо міжнародне право забороняє використання збройної агресії проти будь-якої суверенної держави. Зокрема в п. 4 ст. 2 Статуту ООН визначено: «...всі члени Організації Об'єднаних Націй утримуються в їх міжнародних відносинах від загрози силою або її застосування як проти територіальної недоторканності або політичної незалежності будь-якої держави, так і будь-яким іншим чином, несумісним з Цілями Об'єднаних Націй...» [15].

2.1.1. Реакція ООН на події в Грузії 2008 року.

ООН провела низку засідань Ради Безпеки та прийняла резолюцію, яка закликала до припинення насильства та повного дотримання міжнародного гуманітарного права. Зокрема були ухвалені такі заяви та резолюції:

1. Резолюція Ради Безпеки ООН №1808 (2008) від 15 квітня 2008 року, в якій висловлювалось глибоку занепокоєність щодо насильства в Південній Осетії та закликала сторони до припинення вогню та початку мирних переговорів [16].

2. Заява Ради Безпеки ООН від 12 серпня 2008 року, в якій засуджувалось насильство в Грузії та закликала сторони до припинення бойових дій та початку мирних переговорів [17].

3. Заява Ради Безпеки ООН від 28 серпня 2008 року, в якій сторони закликали до припинення бойових дій та початку мирних переговорів з метою політичного врегулювання конфлікту [17].

4. Резолюція Ради Безпеки ООН № 1839 від 7 жовтня 2008 року, в якій Рада Безпеки закликала всі сторони до повного припинення бойових дій та до сприяння мирному врегулюванню конфлікту в Грузії [17].

6. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 63/295 від 9 квітня 2009 року, в якій Генеральна Асамблея закликала до забезпечення повного дотримання міжнародного гуманітарного права в Грузії та до надання гуманітарної допомоги населенню [18].

5. Резолюція Ради Безпеки ООН № 1866 від 13 лютого 2009 року, в якій закликало до повного виконання резолюції № 1808 та до сприяння мирному врегулюванню конфлікту в Грузії [19].

ООН також розглядала питання надання гуманітарної допомоги населенню Грузії та підтримки міжнародних зусиль для вирішення конфлікту.

У своїй заяві Генеральний секретар ООН Пан Гі- Мун закликав всі сторони до повного припинення бойових дій та переговорів для мирного вирішення конфлікту. Він також закликав Росію до поваги територіальної цілісності Грузії та виведення своїх військ з окупованих територій Абхазії та Південної Осетії.

2.1.2. Реакція ОБСЄ

ОБСЄ була активною в моніторингу ситуації в Грузії під час війни 2008 року. Організація засудила використання сили та закликала до припинення насильства. Моніторингова місія ОБСЄ в Грузії була запущена в серпні 2008 року. Місія складалася з близько 200 спостерігачів з різних країн, які працювали на території Грузії та Південної Осетії. Основним завданням місії було спостереження за дотриманням припинення вогню, яке було оголошене після

закінчення війни. Спостерігачі також вивчали ситуацію на місцевих дорогах та контролювали переміщення військ.

Місія ОБСЄ в Грузії продовжувала працювати після припинення вогню, зокрема, у встановленні довгострокового мирного врегулювання конфлікту та допомозі у відновленні пошкоджених інфраструктурних об'єктів.

У рамках місії ОБСЄ також працювала група з моніторингу прав людини, яка займалася вивченням ситуації з правами людини на території Грузії та Південної Осетії.

ОБСЄ також відправила місію спостерігачів на місце конфлікту для допомоги у встановленні мирного врегулювання та дотримання міжнародного гуманітарного права. Після завершення війни ОБСЄ продовжувала працювати в Грузії, зокрема, у забезпеченні безпеки та захисту прав людини.

В кінці 2008 року ОБСЄ не змогло ухвалити рішення про продовження мандату місії в Грузії через блокування Росії і з 1 січня 2009 місія ОБСЄ припинила свою роботу в Грузії.

2.1.3. Реакція Європейського Союзу

Європейський Союз зіграв важливу роль у зусиллях з припинення вогню та врегулювання Південно-Осетинського конфлікту в Грузії. ЄС висловив свою підтримку Грузії та вимагав від Росії виконання міжнародних зобов'язань та поваги до міжнародного права. ЄС також відправив до Грузії місію спостереження для оцінки гуманітарної ситуації та надання допомоги постраждалим.

У вересні 2008 року, ЄС запустив місію з моніторингу припинення вогню, яка складалася з близько 300 спостерігачів з різних країн. Місія працювала на території Грузії та, зокрема, Південної Осетії та мала на меті сприяти стабілізації ситуації і попередженню подальшого насильства

У своїх заявах та резолюціях, ЄС закликав до повного дотримання припинення вогню, відновлення контролю над кордонами та забезпечення безпеки для всіх жителів регіону. ЄС також висловлював підтримку Грузії та закликав Росію до поваги міжнародного права.

Різні європейські інституції приймали відповідні заяви щодо Грузії зокрема:

1. Європейська Комісія 8 серпня 2008 року ухвалила заяву щодо конфлікту в Грузії: ЄС закликає до негайного припинення насильства та відновлення миру та стабільності в регіоні.

2. Європейська Рада 13 серпня 2008 року ухвалила заяву щодо конфлікту в Грузії: ЄС висловлює глибоке занепокоєння та закликає до повного дотримання припинення вогню, забезпечення безпеки для всіх жителів регіону та поваги міжнародного права.

3. Європарламент 3 вересня 2008 року ухвалив резолюцію щодо конфлікту в Грузії: ЄС закликає до мирного врегулювання конфлікту, повного дотримання припинення вогню, відновлення контролю над кордонами та підтримки гуманітарної допомоги постраждалим.

4. Європейська Рада ухвалила заяву від 20 жовтня 2008 року щодо місії з моніторингу припинення вогню в Грузії: ЄС підтримує місію з моніторингу припинення вогню та закликає до сприяння стабілізації ситуації та попередження подальшого насильства.

5. Європейська Комісія ухвалила заяву від 13 листопада 2008 року щодо допомоги Грузії: ЄС надає допомогу Грузії у відновленні пошкоджених інфраструктурних об'єктів та розвитку економіки, а також підтримує мирне врегулювання конфлікту.

У наступні роки, ЄС продовжував надавати допомогу Грузії у відновленні пошкоджених інфраструктурних об'єктів та розвитку економіки. Але слід зазначити, що у 2008 році Європейський Союз не зміг визначитись із санкціями

проти відповідних осіб та структур, причетних до військової інтервенції Росії до Грузії та окупації Абхазії та Південної Осетії [20]. Квола, пасивна, нерішуча реакція на події в Грузії 2008 р. запевнили російський авторитарний режим Путіна у неготовності Заходу рішуче захищати свої «демократичні принципи» в країнах партнерах, заклали у свідомість агресора відчуття безкарності, що зіграло чи не головну негативну роль в розпочатій Росією агресії проти України 2014 р. й особливо в повномасштабному її військовому вторгненні 24 лютого 2022 р.

2.1.4. Реакція НАТО

НАТО також висловила свою підтримку Грузії та вимагала від Росії припинення вогню. НАТО заявила, що Росія повинна поважати територіальну цілісність та суверенітет Грузії. Надавалася гуманітарну допомогу, відправлялися медичні бригади в Грузію. НАТО також взяла на себе відповідальність за безпеку у Чорноморському регіоні та підвищила свою присутність у цьому регіоні. НАТО, продовжувала надавати Грузії підтримку та допомогу у забезпеченні безпеки та стабільності. Очевидно, що ця підтримка здійснювалася, переважно, на рівні декларацій та заяв.

2.1.5. Загальна оцінка реакції міжнародних організацій на війну в Грузії 2008 р.

У результаті конфлікту в Грузії у 2008 році було порушено міжнародне право. Міжнародна спільнота звертала увагу на важливість дотримання міжнародного гуманітарного права та поваги до територіальної цілісності та суверенітету країн. Міжнародні організації були активні в зусиллях з припинення вогню та допомогли відновити мирний процес. Але нажаль, міжнародна спільнота тоді не прийняла рішучих заходів для притягнення Росії до

відповідальності за війну в Грузії і фактично дозволили Росії порушувати міжнародний устрій і далі.

Росія не поважає територіальну цілісність своїх сусідів і будь-якою ціною хоче контролювати колишні країни Радянського Союзу і протидіє Грузії у виборі незалежного шляху розвитку. Грузія намагалася наблизитися до ЄС і НАТО та обрала проєвропейську спрямованість у зовнішній політиці, що могло сприяти розширення НАТО на Схід та проведення демократичних реформ за європейським зразком та стати прикладом для інших держав пострадянського простору [20].

Крім того, конфлікт в Грузії показав важливість міжнародних миротворчих місій та міжнародної співпраці для забезпечення миру та стабільності в регіоні. Проте, хоча міжнародна спільнота висловила свою підтримку Грузії та вимагала від Росії виконання міжнародних зобов'язань, конфлікт залишився невирішеним. Абхазія та Південна Осетія залишилися під контролем Росії, а відносини між Грузією та Росією залишилися напруженими. Бо одна із сторін конфлікту, а саме Росія, робила все щоб не виконувати пункти угоди про врегулювання конфлікту.

У зв'язку з конфліктом в Грузії у 2008 р., було розроблено ряд міжнародних ініціатив та документів, які мали на меті забезпечити стабільність та мир у регіоні. Одним з таких документів був план Ради Безпеки ООН, який було прийнято 12 серпня 2008 р. Цей план передбачав розміщення міжнародних миротворчих сил в Грузії для контролю за ситуацією на місці та підтримки мирного процесу. Проте, Росія відмовилася від реалізації цього плану. Рада Безпеки ООН, яка відповідає за забезпечення міжнародного миру та безпеки, не змогла ефективно виконувати свої функції через застосування Росією права вето, оскільки Рада Безпеки ООН складається з 15 держав- членів, з яких п'ять мають постійне право вето - США, Велика Британія, Франція, Китай та Росія.

Крім того, у вересні 2008 р., Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію, яка закликала до повного дотримання міжнародного гуманітарного права у Грузії та засуджувала будь-яке насильство та порушення прав людини.

Події в Грузії у 2008 р. також показали складність ситуації в регіоні та наголосили на важливості міжнародного співробітництва в сфері безпеки. Однією з реакцій міжнародної спільноти було надання міжнародної допомоги Грузії. У серпні 2008 р. Європейський союз запустив місію під назвою «EU Monitoring Mission in Georgia» з метою надання допомоги в забезпеченні миру та стабільності в регіоні. Також були надані гуманітарна допомога та фінансова підтримка для відновлення постраждалих районів.

Відповідальність за конфлікт в Грузії у 2008 році була предметом розслідування Міжнародного кримінального суду. У лютому 2016 року Суд видав рішення, згідно з яким конфлікт було визнано міжнародним та було встановлено, що обидві сторони порушили міжнародне гуманітарне право та права людини. Однак, Міжнародний кримінальний суд не мав можливості визначити винних осіб, оскільки ні Росія, ні Грузія не прийняли компетенцію Суду у цій справі [21].

Отже, події в Грузії у 2008 році мали значний вплив на регіон та викликали широку реакцію міжнародної спільноти. Вони показали важливість розвитку діалогу між країнами та вирішення конфліктів мирним шляхом. І для кожної країни важливо мати союзників, які зможуть надати допомогу у критичний момент. Різноманітні міжнародні організації та держави висловлювали свою підтримку Грузії та закликали Росію до виконання її міжнародних зобов'язань. «Російсько-грузинська війна 2008 року стала першим кроком Росії до перегляду європейських кордонів і стала передумовою анексії Криму і дій Москви на сході України», - в інтерв'ю Радіо Свободи у 2018 році сказав заступник держсекретаря США з європейських справ Метью Брайз [22].

Якщо б міжнародна спільнота діяла більш рішуче в Грузії в 2008 році, ввела санкції проти Росії, змусила її поважати міжнародне право, можливо б ми і не було анексії Криму, війни на сході України в 2014 році та повномасштабного вторгнення у 2022 році.

2.2. Реакція та роль міжнародних організацій на окупацію Криму та війну на сході України у 2014 році

Анексія Криму Росією та конфлікт на сході України у 2014 році стали одними з найбільш трагічних подій в історії сучасної України. Ці події мали серйозні наслідки для не тільки України, а й для всього світу.

2.2.1. Реакція ООН на окупацію Криму

ООН відразу засудила агресію Росії проти України та визнала територіальну цілісність України. У березні 2014 р. Генеральна Асамблея ООН у своїй резолюції «Територіальна цілісність України» закликала до поваги до міжнародного права та визнання неприйнятності зміни кордонів держав шляхом насильства. Однак, Росія заявила, що ця резолюція не має юридичної сили.

Після окупації Криму Росією в 2014 р., ООН вживала різних механізмів для врегулювання конфлікту. Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію, яка закликала до повного і безумовного відновлення територіальної цілісності та суверенітету України. ООН також висловлювала свою позицію щодо окупації (спроб анексії) Криму на міжнародних форумах та конференціях. Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш заявляв про неприйнятність спроб анексії Криму та закликав до повного виконання міжнародного права.

У ситуації з окупацією Криму ООН використовувала дипломатичні зусилля, але не вживала інших механізмів, які можуть бути застосовані тільки за згодою Ради Безпеки ООН.

2.2.2. Реакція ОБСЄ на окупацію та спроби анексії Криму

11 березня 2014 року Міністр закордонних справ Швейцарії та Діючий Голова ОБСЄ Дідьє Буркхальтер заявив, що референдум у Криму, призначений на 16 березня 2014 року, суперечить Конституції України і міжнародному праву та має вважатися незаконним. Для того, щоб будь-який референдум про рівень автономії чи незалежності Криму був легітимним, він має базуватися на українській Конституції та відповідати принципам міжнародного права.

Діючий Голова ОБСЄ також виключив можливість спостереження з боку Організації за референдумом 16 березня, оскільки основний критерій для ухвалення рішення про таке спостереження відповідно до конституційних положень не було виконано. Більше того, наявність запрошення з боку відповідної держави-учасниці була б у зв'язку з цим необхідною умовою будь-якої діяльності зі спостереження. Міжнародний досвід, у тому числі швейцарський, демонструє, що процеси, спрямовані на зміну конституційних положень, та дискусії щодо регіональної автономії – складне питання, яке потребує значного часу, іноді місяців і навіть років, додав він. Для внесення в цьому контексті політичних та юридичних змін необхідні консультації у рамках всебічного та структурованого діалогу на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Діючий Голова ОБСЄ запропонував державам-учасницям підтримати ухвалення оперативного рішення щодо розгортанням Спеціальної Моніторингової місії ОБСЄ в Україні.

2.2.3. Реакція НАТО на окупацію Криму

У зв'язку з російською агресією на територію України НАТО через висловлювання керівників організації та колективно прийняті рішення продемонструвало чітку та узгоджену позицію. Слід зазначити, що вже 2 березня 2014 р. за результатами зустрічі Північноатлантичної ради було прийнято заяву, в якій членами Альянсу було надано чітко негативну оцінку дій РФ на території Криму та висловлено підтримку України. У документі зокрема наголошувалося: «Військові дії, розв'язані проти України збройними силами Російської Федерації, є порушенням міжнародного права і суперечать принципам Ради НАТО – Росія та Партнерства заради миру. Члени НАТО і надалі підтримуватимуть український суверенітет, незалежність, територіальну цілісність та право українського народу самостійно визначати своє майбутнє, без зовнішнього втручання» [23].

Того ж дня у Брюсселі відбулося засідання Комісії Україна – НАТО. Під час прес-конференції за її результатами, генеральний секретар Альянсу Андерс Фог Расмуссен заявив, що НАТО глибоко занепокоєна наданням дозволу російським парламентом на застосування збройних сил Російської Федерації на території України. Серед іншого, він також зазначив, що дії збройних сил РФ проти України є порушенням міжнародного права [23].

Протягом двох наступних тижнів «українське питання» ще двічі обговорювалося Північноатлантичною радою. На окрему увагу заслуговує зустріч 17 березня 2014 р., коли розглядалося питання псевдореферендуму в Криму, який було проведено днем раніше. Підкреслюючи незаконність і нелегітимність референдуму, що відбувався в умовах російської військової інтервенції, учасники Ради одночасно закликали РФ не робити жодних подальших кроків до анексії Криму. Бо це є порушенням Статуту ООН. Росія

повинна виконувати всі свої міжнародні зобов'язання та повернутися «на шлях , політичного рішення, у тому числі через прямий діалог з урядом України» [24].

Після незаконної анексії Криму Російською Федерацією, 1 квітня 2014 року відбулася зустріч міністрів закордонних справ країн-членів НАТО. У заяві, яку керівники зовнішньополітичних відомств ухвалили за результатами зустрічі, поряд із традиційним засудженням незаконної військової інтервенції Росії в Україну та підтвердженням суверенітету та територіальної цілісності України містилися нові сигнали. Зокрема, у документі йшлося про зупинення цивільного та військового співробітництва між НАТО та Росією [25].

2.2.4. Реакція ООН та ОБСЕ на війну на сході у 2014 році

ООН продовжувала висловлювати свою глибоку занепокоєність щодо ситуації на сході України та закликати всі сторони до припинення насильства та повного виконання Мінських домовленостей.

В заяві Генерального секретаря ООН А. Гутерреша від 16 березня 2018 р. він закликав до розв'язання конфлікту на Донбасі шляхом дипломатичних зусиль та повного дотримання міжнародного права. У своїй заяві від 15 травня 2019 р. Рада Безпеки ООН закликала до невідкладного виконання Мінських домовленостей та припинення насильства на сході України.

ООН продовжувало вимагати від Росії повного дотримання міжнародного права та поважання прав людини на окупованих територіях, як це було викладено в резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та м. Севастополь (Україна)» від 19 грудня 2019 р.

Упродовж 2014-2019 років ООН були ухвалені такі документи:

1. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Територіальна цілісність України» від 27 березня 2014 року.

2. Резолюція Ради Безпеки ООН № 2202 (2015) від 17 лютого 2015 року, що закликає до повного і безумовного виконання Мінських домовленостей.

3. Заява Генерального секретаря ООН А. Гутерреша від 16 березня 2018 року, у якій він закликав до повного дотримання міжнародного права та розв'язання конфлікту на Донбасі шляхом дипломатичних зусиль.

4. Заява Ради Безпеки ООН від 15 травня 2019 року, у якій закликано до повного та невідкладного виконання Мінських домовленостей та припинення насильства на сході України.

5. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополь (Україна)» від 19 грудня 2019 року, яка закликає Росію до поважання прав людини та міжнародного права на окупованих територіях.

ОБСЕ відреагувала на війну на сході України у 2014 році шляхом відправки Спеціальної місії спостереження на територію України. Місія, яка складалася з більше ніж 700 спостерігачів з різних країн, в тому числі й Росії та мала моніторити дотримання Мінських домовленостей та сприяння мирному врегулюванню конфлікту. ОБСЕ також проводила регулярні зустрічі між представниками України, Росії та інших зацікавлених сторін з метою вирішення конфлікту та виконання Мінських угод. Організація надавала гуманітарну допомогу жителям зони конфлікту. Спеціальна Моніторингова місія ОБСЕ в Україні проводила регулярні спостереження на лінії зіткнення, збирала інформацію про порушення перемир'я та права людини, та надавала рекомендації щодо зменшення напруження в регіоні. Але не завжди спостерігачі ОБСЕ документували факти порушень домовленостей. Спостерігачі часто ховалися від обстрілів, закривали очі на факти порушень Росією домовленостей, в результаті чого значна частина злочинів Кремля так і залишилась не задокументованою на офіційному міжнародному рівні.

Україна неодноразово висловлювала прохання посилити місію ОБСЄ додатковою місією з військовим мандатом. 17 березня 2015 року Верховна Рада України ухвалила звернення до Ради Безпеки ООН та Ради Європейського Союзу про введення в Україну міжнародної миротворчої місії [26]. У квітні 2015 року Президент Європейської Ради Дональд Туск заявив, що відрядження миротворчої місії ЄС в Україну поки що не стоїть на порядку денному[10].

2.2.5. Реакція НАТО на війну на сході України у 2014 році

Нові тенденції у відносинах між НАТО та Україною намітилися наприкінці літа 2014 р., коли 7 серпня столицю України відвідав генеральний секретар Північноатлантичного альянсу (2009-2014) Андерс Фог Расмуссен. Під час зустрічі з керівництвом держави він чітко зазначив, що мета його візиту - надати політичної підтримки Україні з боку НАТО. Також він зазначив, що на запланованому на початок вересня саміті в Уельсі відбудеться засідання Комісії Україна – НАТО, що є рідкістю для заходів такого високого рівня.

Після ескалації конфлікту на Донбасі 29 серпня 2014 року у Брюсселі було скликане надзвичайне засідання Комісії Україна – НАТО. У ході зустрічі було акцентовано увагу на вторгненні російських військ на територію України та загалом на експансіоністській політиці Кремля. Генеральний секретар Альянсу зазначив: «Незважаючи на всі заперечення Москви, цілком зрозуміло, що російські війська та військова техніка незаконно перетнули кордон у східній та південно-східній частинах України. Це непоодинокі дії, а частина небезпечної схеми, яка реалізується протягом багатьох місяців з метою дестабілізації України як суверенної держави. Російські війська безпосередньо залучені до проведення бойових операцій на території України... Росія веде вогонь Україною як зі своєї території, так і з України [27].

У вересні у Великій Британії відбувся Уельський саміт Північноатлантичного альянсу. На саміті відбулося чергове засідання Комісії Україна – НАТО, на якому обговорювалися останні події в Україні. Це знайшло своє відображення у підсумковій декларації за результатами зустрічі. У документі, поряд із традиційними закликами до Росії поважати територіальну цілісність України, вивести свої війська з її території та припинити підтримку «сепаратистів», йшлося про інтенсифікацію стратегічних консультацій у рамках Комісії Україна – НАТО, констатовалося посилення існуючих програм військової освіти, професійного розвитку, управління сектором безпеки та наукового співробітництва у галузі безпеки з Україною [28].

Під час наступних зустрічей у форматі НАТО – Україна, Альянс систематично підтверджував свою підтримку територіальної цілісності та суверенітету України, відзначав дестабілізуючу роль Росії у ситуації на Донбасі, закликав її вивести війська з українських територій, припинити допомагати «сепаратистам».

Відзначаючи важливу роль України, Єнс Столтенберг, 13-й генеральний секретар НАТО, наголосив, що російські дії в Україні спровокували потужну відповідь з боку міжнародної спільноти, у тому числі накладення санкцій, призупинення членства у Великій вісімці, а також посилення підтримки Альянсу для східних партнерів. Також він підтвердив продовження дії рішення НАТО про призупинення практичної співпраці з РФ після анексії Криму та збереження відкритими лише каналів для політичного діалогу. Наголошуючи на фундаментальних відмінностях між НАТО і РФ, він підкреслив, що основними принципами європейської безпеки є непорушність кордонів і права держав самим визначати свій курс.

Аналізуючи реакції НАТО на події на сході та півдні України, можна сказати що, НАТО вже на початку березня 2014 року охарактеризувала дії збройних сил Росії в Криму як такі, що суперечать нормам міжнародного права,

і підкреслила підтримку суверенітету та територіальної цілісності України. У міру погіршення ситуації та розгортання конфлікту на Донбасі офіційний Брюссель однозначно вказував на Росію як сторону конфлікту, яка обстрілює територію України та силами регулярних військових формувань здійснює операції на українській землі. При цьому Альянс повністю призупинив громадянське та військово-політичне співробітництво з РФ, водночас поглибив та розширив діалог з Україною. З тих пір позиція НАТО щодо російсько-української війни ще більш посилилася, Альянс категорично засуджує військове повномасштабне вторгнення Росії в Україну та ще більш прихильно розглядає можливі перспективи подальшого наближення нашої держави. У цьому контексті можливо очікувати певні доленосні рішення майбутнього саміту Альянсу, який відбудеться у липні ц.р. у Вільнюсі.

2.2.6. Мінські домовленості - як спроба врегулювати ситуацію в Україні.

Мінські домовленості - це документи, підписані в Мінську представниками України і Росії, за посередництва Франції, Німеччини та ОБСЄ з метою врегулювання ситуації на сході України. Документи передбачали припинення бойових дій, введення режиму тиші, обмін полоненими, відведення важкого озброєння, виведення іноземних підрозділів з території України та інші заходи для забезпечення мирного врегулювання конфлікту. Проте, незважаючи на підписання Мінських домовленостей, бойові дії на сході України продовжувалися, а реалізація домовленостей затягувалися. Одна з основних причин цього - невиконання Росією своїх зобов'язань щодо відведення важкого озброєння, виведення військ та передачі контролю за кордоном іноземним спостерігачам.

Мінські домовленості повинні були допомогти врегулювати ситуацію на сході України, але при їх розробці російське керівництво виходило з того, що ці домовленості не повинні та не можуть бути виконані. Про це заявив колишній помічник президента РФ Владислав Сурков в інтерв'ю директору російського Центру політичної кон'юнктури Олексію Чеснакову у 2023 році [29].

Існує кілька причин, чому Мінські домовленості не допомогли врегулювати ситуацію на сході України:

1. Недостатня воля сторін. Домовленості були підписані за участю представників України, Росії та ОБСЄ, але сторони по різному тлумачили їх зміст. Їх зміст не відповідав/протирічив базовим принципам врегулювання конфліктів й фактично призводив до його «заморожування». Насамперед, російська сторона та її окупаційна адміністрація відмовлялися від зобов'язань дотримуватися цих домовленостей. Українську сторону не влаштовувала перспектива заморожування конфлікту на довгі роки.

2. Недостатня міжнародна підтримка. Хоча Мінські домовленості були підтримані багатьма країнами, включаючи США та ЄС, Росія продовжувала використовувати свої вето в Радбезі ООН для блокування резолюцій, які вимагають виконання домовленостей.

3. Продовження російської агресії. Росія продовжувала підтримувати свої окупаційні режими на сході України, надаючи їм суцільну політичну, адміністративну, матеріальну, фінансову та військову допомогу. Так звані, 1-ий і 2-ий армійські корпуси (Донецький і Луганський) перебували у складі збройних сил РФ і очолювалися кадровими російськими офіцерами й генералами. Російські окупаційні адміністрації також склалися, переважно, з російських чиновників високого рангу.

Усі ці причини призвели до того, що Мінські домовленості не допомогли врегулювати ситуацію на сході України, а навпаки призвели до подальшого повномасштабного вторгнення Росії в Україну в 2022 році.

2.3. Реакція міжнародних організацій на повномасштабне російське вторгнення в Україну в 2022 році.

Починаючи з квітня і ще активніше з листопада 2021 р. вздовж кордону України з Росією і Білоруссю Росія збільшували кількість своїх збройних сил. Різні засоби масової інформації, західні та українські політики розцінювали накопичення російських військ біля кордонів з Україною як підготовку Росії до вторгнення. Офіційні представники Росії заперечували у своїх заявах, що Росія планує чи має намір напасти на Україну. Практично одночасно Збройні сили Росії почали неприховане перекидання додаткових військ на окуповані території Донецької та Луганської областей.

Близько четвертої години ранку 24 лютого 2022 року президент Росії Путін оголосив про «спеціальну воєнну операцію» з метою нібито «демилітаризації та денацифікації України». Уже за кілька хвилин почалися ракетні удари по всій території України. Російські війська вторглися на територію України.

В 2022 році реакція міжнародних організацій була зовсім іншою, ніж у 2014 році. Світ зрозумів, що Росію треба зупинити та зробити все для перемоги України. І лише об'єднавши зусилля та надавши військову та фінансову допомогу можна цього досягти. Російське вторгнення в Україну отримало широкий міжнародний осуд з боку урядів і міжурядових організацій, що зумовило введення нових потужних санкцій проти Росії, які спричинили російську фінансову кризу. Реакція урядів у всьому світі загалом була негативною, критика та осуд звучали з боку багатьох провідних країн, зокрема Великої Британії, США, Франції, Німеччини, Японії, насамперед країн-членів Євросоюзу та НАТО. Європейський Союз запровадив заборону російським літакам використовувати повітряний простір ЄС, SWIFT для деяких російських банків, заборонив функціонування в Європі низки російських ЗМІ [30].

2.3.1. Реакція ООН

Генеральна Асамблея ООН у своїй резолюції від 2 березня 2022 року засудила дії Росії та назвала їх агресією проти України. Міжнародний суд ООН 16 березня 2022 року зобов'язав Росію припинити розпочаті 24 лютого 2022 року воєнні дії в Україні. Рада Безпеки ООН «висловила глибоке занепокоєння з приводу підтримки миру та безпеки України». Члени Ради безпеки нагадали, що «всі держави-члени взяли на себе відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй зобов'язання вирішувати свої міжнародні суперечки мирними засобами» [31].

Для ухвалення резолюцій Раді необхідні дев'ять голосів та відсутність вето з боку постійних членів Ради Безпеки США, Росії, Китаю, Франції чи Великої Британії. Наступного дня після початку війни Рада Безпеки спробувала прийняти резолюцію, яка засуджує російське вторгнення в Україну, але Росія наклала на неї вето. Китай, Індія та ОАЕ тоді утрималися.

Після цього інший орган - Генеральна Асамблея ООН, що складається зі 193 членів, у жодного з яких немає права вето - прийняла дві резолюції, в яких висловила жаль з приводу «агресії» Росії проти України. Генсек ООН А. Гуттереш засудив російське вторгнення до України, назвавши його образою колективної совісті світу. У резолюції, яка закликає Росію припинити бойові дії та вивести війська з України, ООН:

- 1.Закликала дотримуватися принципів Статуту ООН, які лежать в основі досягнення всеосяжного, справедливого та надійного світу в Україні.

- 2.Підтверджувала свою відданість суверенітету, незалежності, єдності та територіальній цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів, включаючи її територіальні води.

3.Знову заявила про свою вимогу до РФ негайно, повністю та беззастережно вивести всі свої збройні сили з території України поза її міжнародно визнані кордони.

4.Закликала всі сторони дотримуватися міжнародного права, у тому числі щодо ставлення до військовополонених та захисту цивільного населення.

5.Наголошувала на необхідності утримуватися від завдання нападів та шкоди, знищення об'єктів, які є необхідні для виживання цивільного населення.

6.Закликала також до негайного припинення нападів на критично важливу інфраструктуру України та будь-яких навмисних нападів на цивільні об'єкти, включаючи житлові будинки, школи та лікарні.

7. ООН також заявляла про необхідність притягнення до відповідальності винних у скоєних на території України злочинах шляхом проведення належного, справедливого та незалежного розслідування та реалізації судового переслідування на національному чи міжнародному рівні.

7 квітня 2022 року резолюція надзвичайної спеціальної сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй призупинила членство Росії в Раді ООН з прав людини у зв'язку з «серйозним занепокоєнням правозахисною та гуманітарною кризою в Україні, включаючи брутальні та систематичні порушення» Росією прав людини [31]. Але нажаль, повністю виключити Росії з ООН неможливо. І країна, яка порушує міжнародне право та яка веде загарбницьку війну, може використовувати цей майданчик для своєї пропаганди. Зараз, як ніколи важливо реформувати систему ООН, щоб в майбутньому рішення ООН виконували всі країни-члени і не було право вето у окремих країни.

2.3.2. Реакція НАТО

НАТО відреагували жорсткими мірами на російське вторгнення. Країни Альянсу вимагали відводу російських військ з території України. Зараз НАТО

допомагає координувати запити України про надання підтримки та сприяє забезпеченню союзниками гуманітарної і військової допомоги. Завдяки Статті 5 Статуту НАТО і у зобов'язанню гарантувати колективну оборону усіх членів, держави–члени Альянсу можуть бути впевнені, що у разі поставок зброї в Україну, їхня власна безпека не постраждає. До того ж добре відпрацьована структура спільних стандартів і сумісні системи озброєнь Альянсу дають НАТО змогу передавати Україні військову техніку і обладнання з упевненістю, що їх можна бути легко поповнити сумісними зразками, наявними в інших членів Альянсу. Окремі держави–члени НАТО постачають в Україну озброєння, боєприпаси і різні види легкої та важкої військової техніки, зокрема, протитанкові комплекси і системи ППО, гаубиці, безпілотні апарати і танки. Днині держави–члени Альянсу надали Україні військову техніку вартістю у мільярди євро. До того ж військові інструктори НАТО навчають українських військових застосовувати цю техніку. День у день, це реально змінює розстановку сил на полі бою і сприяє тому, щоб Україна була в змозі реалізувати своє право на самооборону, закріплене у Статуті Організації Об'єднаних Націй.

Багато союзників забезпечують гуманітарну допомогу цивільним людям і дають притулок мільйонам українських біженців. Спільно з іншими відповідними зацікавленими міжнародними партнерами держави–члени Альянсу докладають зусиль для притягнення до відповідальності усіх винних у воєнних злочинах, включаючи сексуальне насильство у контексті конфлікту. Держави–члени Альянсу тісно співпрацювали у рамках зусиль міжнародної спільноти забезпечити експорт українського зерна і сприяти розв'язанню глобальної продовольчої кризи.

На Мадридському саміті НАТО у червні 2022 року держави–члени Альянсу ухвалили рішення про розширення пакету допомоги Україні, який передбачає надання підтримки в таких галузях, як безпечний зв'язок, постачання продовольчих пайків, палива, предметів медичного призначення, бронезилетів,

зимового одягу, засобів для знешкодження мін і захисту від хімічної і біологічної небезпеки, а також переносних систем протидії БПЛА. До того ж держави–члени Альянсу узгодили допомогу Україні у здійсненні переходу від обладнання і техніки радянського зразка до сучасного обладнання і техніки НАТО, а також щодо підвищення оперативної сумісності зі збройними силами Альянсу і подальшої розбудови структур безпеки і оборони України відповідно до стандартів НАТО.

Альянс засудив незаконні спроби Росії здійснити анексію чотирьох тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській, Херсонській і Запорізькій областях України у вересні 2022 року, що становить спробу найзухвалішого силового приєднання територій у Європі з часу Другої світової війни. Фейкові псевдореферендуми на тимчасово окупованих територіях були організовані Москвою і є не легітимними. НАТО, як й інші суб'єкти міжнародного права не визнають результати цих «референдумів».

Голосування у Генеральній Асамблеї ООН, яке переважною більшістю голосів засудило спроби Росії анексувати ці території, надіслало чіткий і потужний сигнал того, що Росію ізольовано і що увесь світ на боці України, на захисті заснованого на правилах міжнародного порядку.

Держави–члени Альянсу і партнери вжили безпрецедентних заходів проти Росії, включаючи суворі санкції, щоб позбавити Кремль ресурсів для фінансування воєнної машини. Держави–члени Альянсу і надалі посилюватимуть санкції з метою збільшення тиску на російський уряд. Завдяки цим зусиллям Росії буде дедалі складніше ремонтувати свої танки, виробляти ракети і фінансувати війну.

Рішення Президента Путіна напасти на Україну є воєнним злочином та жахливою стратегічною помилкою, за яку Росія та її народ дорого розплачуватимуться протягом багатьох років, як економічно, так і політично, а також сотнями тисяч життів своїх громадян.

НАТО продовжує відігравати важливу роль для військово-політичної підтримки та перемоги України. Україна сподівається на доленосні рішення наступного Саміту Альянсу, який має відбутися у Вільнюсі в липні ц.р.

2.3.3. Реакція ОБСЄ

ОБСЄ відіграє важливу роль для України, як найбільша регіональна безпекова міжнародна організація у світі, що функціонує в широкому Європейському регіоні. Слід зазначити, що в Україні ОБСЄ не могла продемонструвати ефективне реагування на грубі порушення Росією основних принципів і зобов'язань в рамках Організації, зокрема тих, що містяться у Гельсінському Заключному акті. Керівний принцип консенсусу при ухваленні рішень в ОБСЄ дозволяє Росії блокувати ініціативи, спрямовані на відновлення поваги до принципів та зобов'язань у рамках Організації, що часом набуває з боку РФ ознак відвертого шантажу [32].

Але міжнародні спостерігачі, які понад 8 років були присутні в Україні документували російські військові злочини, які в майбутньому повинні бути використанні в міжнародних судах проти Росії.

З початку повномасштабного вторгнення в Україну головною частиною кожного пленарного засідання головних форумів ОБСЄ у Відні є питання «Російська агресивна війна проти України». Під час неї головуєча делегація, делегація України та західні партнери України (США, Євросоюз, Велика Британія, Канада та ін.) незмінно виголошують виступи на підтримку України.

ОБСЄ оприлюднила спеціальний Звіт про порушення міжнародного гуманітарного права та прав людини, воєнні злочини та злочини проти людяності, скоєні в Україні з 24 лютого 2022 року. Звіт був написаний трьома експертами, призначеними до спеціальної місії відповідно до механізму ОБСЄ. У звіті зазначається, що «Росія є агресором і, отже, несе відповідальність за всі

людські страждання в Україні, незалежно від того, чи є вони результатом порушень міжнародного гуманітарного права чи ні, і навіть якщо вони безпосередньо спричинені Україною, оскільки їх би не трапилось, якби Україні не довелося захищатися від російського вторгнення» [33]. Як видно з назви, звіт зосереджений на виявлених порушеннях міжнародного гуманітарного права та прав людини, воєнних злочинах та злочинах проти людяності. Згаданий Звіт ОБСЄ здебільшого присвячений воєнним злочинам, скоєним російськими військами на території України. Отже, Моніторингові місії допомагають світу побачити жахливу правду про російських окупантів та за допомогою звітів, як найшвидше притягнути Росію до відповідальності за війну та порушення міжнародного права.

2.3.4. Міжнародна підтримка – важливий інструмент для перемоги України.

Сьогодні Україна відчуває підтримку більшості міжнародних організацій та демократичних країн світу. Україна щодня, щохвилини перемагає на різних фронтах — безпосередньо зі зброєю в руках, на волонтерській ниві, на інформаційному полі, перемагає тоді, коли ми жертвуємо гроші, час, серце для Перемоги. Немає жодного сумніву: одного дня це неодмінно станеться. Україна остаточно переможе. Ми будемо всі разом її відбудувувати, так само, як нині допомагаємо наближати перемогу. Ми живемо в історичні часи, які можемо зробити поворотними — так, що наші нащадки вже не потерпатимуть від цієї орди, а будуть плекати і вимріювати щасливе завтра [34].

Росія повинна відповісти за геноцид українського народу, за депортацію українських дітей та військові злочини, за життя десятків тисяч мирних мешканців України, за зруйновані вщент міста і села. Україна поверне контроль

над своїми територіями, ми обов'язково переможемо та відбудуємо демократичну, європейську країну.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ

Одним з найбільших викликів для міжнародної системи врегулювання конфліктів є зростаюча складність сучасних конфліктів, які часто мають багатоаспектний характер та включають в себе елементи тероризму, кібератак та інформаційної війни. Крім того, зростає кількість глобальних проблем, таких як кліматичні зміни та неконтрольована міграція, які можуть стати причиною нових конфліктів.

Іншим викликом є відсутність консенсусу між країнами-учасницями щодо підходів до врегулювання конфліктів. Деякі країни переважно підтримують використання військової сили, тоді як інші вважають, що дипломатичні та миротворчі зусилля повинні бути головними інструментами.

За останні роки світ став свідком значного зростання конфліктів міжнародного характеру, що часто переростають у збройні конфлікти та війни та збільшення їх масштабів. Також змінюється природа конфліктів, які все частіше поєднують у собі економічні, політичні та соціальні аспекти.

У сучасному світі існує багато складних викликів, які ставляться перед міжнародною системою врегулювання збройних конфліктів. У зв'язку з цим зростає і важливість ефективної міжнародної системи врегулювання конфліктів.

Іншою тенденцією є зростання ролі регіональних організацій та взаємодії між ними в процесі врегулювання конфліктів. Такі організації як Європейський Союз, ОБСЄ, Організація Об'єднаних Націй та Африканський Союз мають великий досвід вирішення конфліктів у своїх регіонах та можуть бути цінними партнерами в розв'язанні конфліктів на світовому рівні. Також важливо враховувати культурні, історичні та релігійні особливості кожної країни, що може допомогти у більш ефективному врегулюванні конфліктів.

Одне із завдань для міжнародних організацій є збереження нейтральності міжнародних організацій та міжнародних посередників у процесі вирішення конфліктів. Часто буває складно збалансувати інтереси різних сторін та дотримуватися принципів права, зокрема з урахуванням геополітичної ситуації в світі, але однією з перспектив розвитку міжнародної системи врегулювання конфліктів є збільшення ролі дипломатичних зусиль та зменшення військового втручання. Сучасні конфлікти мають складну природу, тому їхнє врегулювання може бути досягнуто лише за допомогою спільних дипломатичних зусиль міжнародної спільноти.

Іншим способом відповіді на сучасні виклики є взаємодія міжнародної системи врегулювання збройних конфліктів з країнами-учасницями конфліктів. Така взаємодія повинна бути заснована на принципах довіри та співпраці та має сприяти досягненню миру та стабільності в регіоні. Міжнародна система повинна підтримувати країни-учасниці конфлікту в їх зусиллях щодо досягнення миру та стабільності, але й розуміти справжні причини виникнення конфлікту.

Важливою складовою відповіді на сучасні виклики є забезпечення відповідальності за порушення міжнародного права. Міжнародна система повинна працювати над розвитком нових механізмів виявлення та притягнення до відповідальності за порушення міжнародного права. Такі механізми повинні бути ефективними та неупередженими та сприяти відновленню миру та стабільності в конфліктному регіоні. Крім того, міжнародна система повинна підтримувати національні суди та інші механізми правосуддя у виконанні їх обов'язків у забезпеченні відповідальності за порушення міжнародного права. Для забезпечення успіху необхідно також підвищувати рівень професіоналізму та ефективності міжнародних організацій, які займаються врегулюванням конфліктів.

У цілому, забезпечення стабільності та миру у світі є складним завданням, яке потребує врахування різних чинників та розробки комплексних стратегій.

Однак, є і перспективи розвитку міжнародної системи врегулювання конфліктів. Зокрема, можливість використання нових технологій, таких як штучний інтелект та аналітика даних, може допомогти покращити прогнозування конфліктів та розробку ефективних стратегій їх врегулювання.

Також, слід зазначити, що розвиток миротворчої діяльності та гуманітарної допомоги може допомогти зменшити наслідки конфліктів та сприяти відновленню миру та стабільності.

Міжнародна система врегулювання конфліктів продовжує розвиватися та адаптуватися до змінних викликів сучасного світу. Спільна робота міжнародних організацій та країн-учасниць може стати ключовим фактором у досягненні миру та безпеки в світі.

Для покращення ефективності міжнародної системи врегулювання конфліктів необхідно шукати нові підходи та ініціативи. Зокрема, це може бути:

1. Використання штучного інтелекту та аналітики даних для прогнозування конфліктів та розробки ефективних стратегій їх врегулювання.

2. Збільшення уваги до розвитку миротворчої діяльності та гуманітарної допомоги для зменшення наслідків конфліктів та сприяння відновленню миру та стабільності.

3. Посилення співпраці міжнародних організацій та країн-учасниць у врегулюванні конфліктів для більш ефективного використання ресурсів та зусиль у досягненні миру та безпеки в світі.

4. Розвиток нових форм дипломатії, таких як культурна дипломатія, яка може допомогти зменшити напруження між країнами та сприяти вирішенню конфліктів.

5. Залучення громадськості до процесу врегулювання конфліктів та забезпечення її участі у прийнятті рішень, що стосуються миру та безпеки.

6. Розвиток механізмів раннього попередження конфліктів та швидкого реагування на них, що може допомогти запобігти ескалації конфліктів та зменшити їх наслідки.

Також важливо реформувати і структури деяких міжнародних організацій. Наприклад, ООН, яка була створена після Другої світової війни і часто не здатна відповідати на сучасні безпекові виклики. Застосування окремими країнами права вето робить ООН не ефективною організацією, яка не здатна в складних умовах допомогти у вирішенні збройних конфліктів.

Тож сьогодні міжнародна система врегулювання конфліктів потребує суттєвого реформування та створення нової моделі, де кожна країна буде поважати права інших країн, дотримуватися міжнародного права та виконувати рішення міжнародних організацій.

ВИСНОВКИ

Міжнародні організації відіграють ключову роль у врегулюванні збройних конфліктів, оскільки вони мають можливість впливати на сторони конфлікту і сприяти досягненню мирного врегулювання. Вони також можуть надавати гуманітарну допомогу та забезпечувати безпеку для цивільного населення. У ролі миротворців та посередників, міжнародні організації можуть сприяти досягненню мирного врегулювання конфлікту та забезпеченню безпеки для населення.

Одним з найбільш важливих інструментів міжнародних організацій у врегулюванні збройних конфліктів є миротворча діяльність. Миротворча діяльність включає в себе різноманітні заходи, такі як надання гуманітарної допомоги, медіація у переговорах між сторонами конфлікту, встановлення тимчасових зон безпеки тощо. Однак, миротворча діяльність міжнародних організацій не завжди є ефективною. Це пов'язано з тим, що миротворчі місії часто залежать від волі сторін конфлікту, їх готовності до компромісів, а також від наявності достатнього фінансування та ресурсів. Міжнародні організації можуть використовувати різні інструменти для врегулювання збройних конфліктів, такі як економічні санкції, дипломатичний тиск тощо. Однак, використання таких інструментів також може бути неефективним, якщо сторони конфлікту не відчують мотивації або достатнього тиску для того, щоб змінити свою поведінку.

У сучасному світі конфлікти стають все більш складними та багатоаспектними. Вони включають в себе не тільки військові дії, але й інші форми боротьби, такі як кібератаки, гібридну та інформаційну війну. У сучасному світі все більше конфліктів виникає між неурядовими суб'єктами, такими як терористичні групи та повстанці. Це ставить під загрозу міжнародну

безпеку та стабільність. Міжнародна система врегулювання збройних конфліктів повинна змінити свій підхід до їх вирішення, щоб враховувати нові виклики.

Міжнародні організації дипломатичним шляхом намагалися вирішити збройних конфлікт у Грузії у 2008 році. Вони висловлювали стурбованість, але не захотіли покарати Росії за порушення міжнародного права. В 2014 році, коли Росія окупувала Крим та фактично розв'язала війну на сході України, міжнародні організації знов застосували дипломатичний шлях для врегулювання конфлікту. І знов Росія не відповіла за свої зухвалі порушення міжнародного права. Але в 2022 році, коли Росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну, реакція міжнародних організацій була зовсім іншою. Сьогодні Україна відчуває підтримку та допомогу більшості міжнародних організацій та демократичних країн світу. З їх підтримкою та допомогою Україна поверне контроль над своїми територіями, обов'язково переможе та ми разом відбудуємо демократичну, європейську країну.

Одним із досягнень міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів є створення Міжнародного кримінального суду в Гаазі. Цей суд був створений для розгляду кримінальних справ, пов'язаних із військовими злочинами, геноцидом, злочинами проти людяності та агресією. Міжнародний кримінальний суд є важливим механізмом міжнародного правосуддя, який сприяє притягненню до відповідальності за військові злочини та відновлення справедливості. Останнім важливим рішенням МКС стало нещодавнє рішення про арешт Путіна.

Отже, можна зробити висновок, що перспективи розвитку міжнародної системи врегулювання конфліктів залежать від багатьох факторів, включаючи співпрацю між державами та міжнародними організаціями, рівень професіоналізму та ефективності організацій, фінансування, розвиток та підтримка різних механізмів врегулювання конфліктів, врахування геополітичних та економічних інтересів, а також збереження довіри та легітимності міжнародних організацій та механізмів врегулювання конфліктів.

Вирішення цих завдань може стати ключовим викликом для міжнародної спільноти в найближчі десятиліття, адже забезпечення миру та безпеки є необхідною умовою для стабільного розвитку всього світу.

Контент аналіз

Цілком очевидно, що міжнародні відносини мають визначальне значення для врегулювання збройних конфліктів у сучасному світі. Незалежно від причин конфлікту, міжнародна спільнота використовує різні інструменти та механізми для зменшення насильства та сприяння мирним рішенням.

Дипломатія є одним з найважливіших інструментів міжнародних відносин у врегулюванні збройних конфліктів. Держави здійснюють переговори та встановлюють дипломатичні контакти для досягнення мирних рішень. Медіація і посередництво, проведення міжнародних конференцій та укладання мирних угод є результатами дипломатичних зусиль.

Міжнародне право (МП) та міжнародне гуманітарне право (МГП) також грає важливу роль у врегулюванні збройних конфліктів. Вони встановлюють правила, які обмежують ведення війни та захищають цивільне населення. Наприклад, МГП забороняє напад на мирне населення, використання хімічної та ядерної зброї, а також забезпечує надання гуманітарної допомоги постраждалим від конфліктів. Зі свого боку, МП встановлює досить чіткі правила загальної поведінки держав в їх міжнародних відносинах.

Міжнародні організації також відіграють ключову роль у врегулюванні збройних конфліктів. Наприклад, Організація Об'єднаних Націй (ООН) має свої миротворчі місії, які змушують сторони до миру, сприяють встановленню миру та контролю перебігу конфлікту, спостерігають за виконанням досягнутих домовленостей. Вони можуть забезпечувати моніторинг ситуації, сприяти встановленню довіри між конфліктуючими сторонами, надавати гуманітарну допомогу та створювати умови для ведення переговорів. Такі миротворчі

операції допомагають стабілізувати ситуацію та створюють сприятливу атмосферу для пошуку мирних рішень.

Також, міжнародна економічна взаємодія може вплинути на врегулювання збройних конфліктів. Держави можуть використовувати економічний тиск у вигляді санкцій або інших обмежень, щоб змусити конфліктуючі сторони до мирного врегулювання. Крім того, економічна підтримка та інвестиції можуть сприяти процесу відбудови та реконструкції після завершення конфлікту.

Необхідно також враховувати роль громадськості та громадської думки у врегулюванні збройних конфліктів. Масові комунікації, засоби масової інформації та соціальні мережі можуть створювати образи, свідомо або несвідомо, що впливають на сприйняття конфлікту та ставлення громадськості до нього. Публічний тиск може мати важливе значення впливу на конфліктуючі сторони та стимулювати їх до мирного врегулювання.

Отже, міжнародні відносини відіграють суттєву роль у врегулюванні збройних конфліктів на сучасному етапі. Шляхом дипломатії, використання міжнародного права, роботи міжнародних організацій значно підвищується ймовірність досягнення мирного вирішення конфлікту. Важливо зазначити, що ефективність міжнародних відносин у врегулюванні збройних конфліктів залежить від численних факторів, таких як політична воля конфліктуючих сторін, готовність до співробітництва, наявність зовнішнього тиску та підтримки.

SWOT-аналіз

Сильні сторони:

1. Міжнародний легітимітет: Міжнародні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй (ООН), Європейський Союз (ЄС) та Штаб Організації Північноатлантичного Договору (НАТО), мають широкий міжнародний легітимітет, що дає їм можливість сприяти вирішенню збройних конфліктів.

2.Миротворча функція: Міжнародні організації можуть встановлювати миротворчі місії, забезпечуючи наявність миротворчих сил для контролю над конфліктними регіонами і допомагаючи знизити рівень насильства.

3.Дипломатичний потенціал: Міжнародні організації можуть використовувати свої дипломатичні канали для переговорів зі сторонами конфлікту і сприяння мирному врегулюванню.

4.Експертна підтримка: Ці організації мають доступ до ресурсів, експертів і знань, які можуть бути використані для розв'язання складних проблем, пов'язаних зі збройними конфліктами.

5.Колективний військовий та матеріальний ресурс. Можливість застосування значного колективного військового, фінансового та іншого матеріального ресурсу.

5. Колективний тиск. Можливість забезпечення колективного тиску (політичного, економічного, санкційного, військового) на учасників конфлікту з метою забезпечення його завершення.

Слабкі сторони:

1.Обмеженість повноважень: Міжнародні організації мають обмежені повноваження та залежать від волі своїх членів. Це може ускладнювати прийняття швидких і ефективних рішень у врегулюванні збройних конфліктів.

2.Обмеженість можливостей застосування сили. Міжнародні організації можуть мати обмежену можливість використання сили для примусового врегулювання збройних конфліктів. Вони залежать від добровільного співробітництва та дозволу держав-членів для вжиття ефективних заходів.

3. Політичні обмеження: Міжнародні організації можуть бути підпорядковані політичним інтересам держав-членів, що може ускладнювати об'єктивне вирішення конфлікту та налагодження рівного відношення між сторонами.

4. Фінансові обмеження: Залучення ресурсів для врегулювання збройних конфліктів може бути складним, оскільки міжнародні організації залежать від добровільних внесків своїх членів, а також від дотацій та фондів, які можуть бути непостійними.

5. Переобтяженість функцій бюрократичного апарату. Численний бюрократичний апарат міжнародних організацій може затримувати процеси прийняття швидких миротворчих рішень, що суттєво знижує ефективність їх роботи.

6. Недоліки деяких керівних принципів міжнародних організацій. Окремі керівні принципи функціонування міжнародних організацій (такі як: право вето, право консенсусу, одностайність ухвалення принципових рішень) може суттєво нівелювати ефективність діяльності цих організацій при ухваленні рішень.

Можливості:

1. Дипломатичні механізми: Міжнародні організації можуть використовувати свої дипломатичні зусилля для сприяння мирним переговорам, посередництву та вирішенню конфліктів шляхом діалогу.

2. Миротворчі місії: Міжнародні організації можуть розгорнути миротворчі місії для забезпечення безпеки, контролю над конфліктними територіями та допомоги відновленню після завершення конфлікту.

3. Гуманітарна допомога: Організації можуть надавати гуманітарну допомогу постраждалим від збройних конфліктів, що допомагає зменшити гуманітарну кризу та сприяє відновленню стабільності.

4. Багаторічний накопичений досвід розв'язання широкої низки різноманітних конфліктів в різних регіонах, політичних та інших умовах дозволяє користування цим досвідом при застосуванні в умовах нових конфліктів.

Загрози:

1. Залежність від політичної волі сторін: Вирішення збройних конфліктів потребує одностайної політичної волі всіх сторін, включаючи держави-члени міжнародних організацій. Відсутність такої волі може стати на шляху до успішного врегулювання конфлікту.

2. Складність конфліктів: Сучасні збройні конфлікти часто є складними, існує багато факторів, які сприяють їх появі та тривалості. Міжнародні організації можуть зіштовхуватися зі складнощами в аналізі та розумінні причин конфлікту, що ускладнює їх ефективність в його врегулюванні.

3. Втручання інших суб'єктів: Деякі збройні конфлікти можуть бути відображенням геополітичних інтересів інших країн або недержавних акторів. Втручання цих суб'єктів може ускладнювати роль міжнародних організацій у врегулюванні конфлікту.

4. Відсутність механізмів примусу: Відсутність примусових механізмів і мандатів для міжнародних організацій може ускладнювати їх можливості втручання та здійснення реального впливу на сторони конфлікту.

5. Слабкість системи міжнародного права, особливо в разі, коли сторонами (сторonoю) конфлікту є потужні (великі) держави, які міжнародному праву протиставляють право сили.

Загалом, міжнародні організації мають значний потенціал у врегулюванні збройних конфліктів, проте їх ефективність залежить від політичної волі,

фінансових та інших ресурсів, а також спроможності залучення всіх сторін конфлікту до діалогу та мирного врегулювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. История Организации Объединенных Наций // Организация Объединенных Наций. URL: <https://www.un.org/ru/about-us/history-of-the-un>. (дата звернення: 26.05.2023).
2. Who we are // Organization for Security and Co-operation in Europe. URL: <https://www.osce.org/whatistheosce>. (дата звернення: 22.05.2023).
3. ЩО ТАКЕ НАТО? // НАТО. URL: https://www.nato.int/nato-welcome/index_uk.html (дата звернення: 18.05.2023).
4. Миротворчі місії ООН: в яких країнах світу проводилися та де тривають зараз // Слово і діло. Аналітичний портал. 2019. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2019/12/02/infografika/polityka/myrotvorchi-misiyi-onn-yakyx-krayinax-svitu-provodylysia-ta-tryvayut-zaraz> (дата звернення: 26.05.2023).
5. Як миротворці можуть поліпшити ситуацію в Україні та наблизити перемогу: досвід контингентів // ФАКТИ. URL: <https://fakty.com.ua/ua/svit/svitovi-novyny/20220329-yak-myrotvorczy-mozhut-polipshyty-sytuacziyu-v-ukrayini-ta-nablyzyty-peremogu-dosvid-kontyngentiv/> (дата звернення: 26.04.2023).
6. НАТО: де і з якою метою здійснюються операції та місії Північноатлантичного альянсу // Слово і діло. Аналітичний портал. 2022. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/12/09/infografika/svit/nato-yakoyu-metoyu-zdijsnyuyutsya-operacziyi-ta-misiyi-pivnichnoatlantychnoho-alyansu>(дата звернення: 18.05.2023).
7. Операції та місії НАТО // Хмельницька обласна військова адміністрація. 2017. UR: <https://www.adm-km.gov.ua/?p=30812> (дата звернення: 18.05.2023).

8. Топольницька М. І. Критерії визначення збройного конфлікту в міжнародних нормативно-правових актах // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/33866/1/%D0%9A%D0%A0%D0%98%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%86%D0%87%20%D0%92%D0%98%D0%97%D0%9D%D0%90%D0%A7%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%97%D0%91%D0%A0%D0%9E%D0%99%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A4%D0%9B%D0%86%D0%9A%D0%A2%D0%A3.pdf> (дата звернення: 26.04.2023).
9. Doyle, Michael W and Nicholas Sambanis (2006). Making War & Building Peace: United Nations Peace Operations. Princeton: Princeton University Press
10. Досвід врегулювання конфліктів у світі .Уроки для України // Інститут світової політики. 2016. URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/Conflict- Lessons-for-Ukraine_01-36_ukr.pdf (дата звернення: 26.04.2023).
11. Лоссовський І.Є. Неоімперська стратегія Росії: порівняльний аналіз конфліктів на пострадянському просторі. – Дипломатія в міжнародних відносинах: Ретроспекція і сучасність: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Київ, Національний авіаційний університет, 24 лютого 2023 р. К. : НАУ, 2023. – С. 12-16.
12. Бушуєв М. Що потрібно знати про п'ятиденну війну Росії та Грузії // DW. 2018. URL: <https://www.dw.com/uk/10-%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%96%D0%B2-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%BC%D1%83-%D1%89%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%BE-%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B8->

[%D0%BF%D1%80%D0%BE-](#)

[%D0%BF%D1%8F%D1%82%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%83-%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%83-](#)

[%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%97-%D1%82%D0%B0-](#)

[%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D1%96%D1%97/a-44995468](#) (дата звернення: 28.04.2023).

13. Усатюк К. Російсько- грузинський конфлікт 2008 року: уроки для України. 2020. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/28384/1/124-133.pdf> (дата звернення: 28.04.2023).
14. П'ять днів у серпні 2008 року: хроніка російсько-грузинської війни // BBC. 2018. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-45102927> (дата звернення: 28.04.2023).
15. Статут Організації Об'єднаних Націй // Організація Об'єднаних Націй. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf (дата звернення: 28.04.2023).
16. Резолюція 1808 (2008), ухвалена Радою Безпеки на її 5866-му засіданні, 15 квітня 2008 року // Платформа ефективного регулювання. Міністерство економіки України. 2008. URL: <https://regulation.gov.ua/documents/id74678> (дата звернення: 26.04.2023).
17. Резолюції Совета Безопасности ООН 2008 года // Совет Безопасности ООН. URL: <https://www.un.org/securitycouncil/ru/content/resolutions-adopted-security-council-2008> (дата звернення: 18.05.2023).
18. Резолюции 63-й сессии // Генеральная Ассамблея Организации Объединенных Наций. URL: <https://www.un.org/ru/ga/63/docs/63res3.shtml> (дата звернення: 26.04.2023).

- 19.Резолюція 1866 (2009), ухвалена Радою Безпеки на її 6082-му засіданні, 13 лютого 2009 року // Організація Об'єднаних Націй. 2009. URL: <https://regulation.gov.ua/documents/id66709> (дата звернення: 26.04.2023).
20. Максак Г. ЄС та конфлікти на території Східного партнерства: уроки для України // Рада зовнішньої політики «Українська призма». 2020. URL: <http://prismua.org/wp-content/uploads/2020/11/EaPCConflicts.pdf> (дата звернення: 28.04.2023).
- 21.Гаага не визнала Росію винною у війні в Грузії у 2008 році // Суспільне новини. 2022. URL: <https://suspilne.media/342592-gaaga-ne-viznala-rosiu-vinnou-u-vijni-v-gruzii/> (дата звернення: 28.04.2023).
- 22.Американський дипломат: «Грузія дійсно була попередженням про майбутні події в Україні» // Радіо Свобода. 2018. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29419737.html> (дата звернення: 22.04.2023).
- 23.Заява для преси Генерального секретаря НАТО // НАТО. 2014. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_107682.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 26.04.2023).
- 24.Statement by the North Atlantic Council on the so-called referendum in Crimea // НАТО. 2014. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_108030.htm?selectedLocale=en (дата звернення: 04.05.2023).
- 25.Statement by NATO Foreign Ministers // НАТО. 2014. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_108501.htm?selectedLocale=en (дата звернення: 04.05.2023).
- 26.Лоссовський І. «Миротворчий досвід і план «Б» врегулювання військово-політичного конфлікту на сході України» // Зовнішні справи. – 2016. - № 1. – С.11-15; № 2. – С.16-20.

27. Заява Генерального секретаря НАТО після позачергового засідання Комісії Україна // НАТО. 2014. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_112210.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 04.05.2023).
28. Декларація Уельського саміту // НАТО. 2014. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_112964.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 04.05.2023).
29. Кобзар Ю. У РФ визнали, що ніколи не збиралися виконувати Мінські угоди // Уніан. Інформаційне агенство. 2023. URL: <https://www.unian.ua/war/minski-ugodi-u-putina-ziznalisya-shcho-navit-ne-dumali-vikonuvati-dogovir-12147333.html>. (дата звернення: 02.05.2023).
30. Russia boycott: A list of global campaigns that are underway in support of Ukraine // The Washington Post. 2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/03/02/boycotts-russia-invasion-ukraine> (дата звернення: 26.04.2023).
31. Резолюція 2623 (2022), прийнята Советом Безопасности на его 8980-м засіданні 27 февраля 2022 года // Организация Объединенных Наций. Совет Безопасности. 2022. URL: <https://www.un.org/securitycouncil/ru/content/resolutions-adopted-security-council-2022> (дата звернення: 15.05.2023).
32. І. Лоссовський «45-та річниця Гельсинського Заключного акта та його роль у міжнародних гарантіях територіальної цілісності й безпеки Україні» (Частина I.) // "Зовнішні Справи - UA Foreign Affairs". – № 7-8. – 2020. – С.27-31. (Частина II) – № 9-10. – 2020. – С.21-25.
33. Звіт про порушення міжнародного гуманітарного права та прав людини, воєнні злочини та злочини проти людяності, вчинені в Україні починаючи з 24 лютого 2022 року // Organization for Security and Co-operation in Europe.

2022. URL: <https://www.osce.org/uk/odihr/517815> (дата звернення: 15.05.2023).
34. Чому Україна переможе і що можемо ще для цього робити // Громадський простір. 2023. URL: <https://www.prostir.ua/?focus=chomu-ukrajina-peremozhe-i-scho-mozhemo-sche-dlya-tsoho-robyty>. (дата звернення: 02.05.2023).
35. Левицький Андрій. Перспективи розвитку міжнародної системи врегулювання збройних конфліктів // Міжнародна науково-практична конференція «Шевченківська весна». 2023. С.26-29.
36. Левицький Андрій. Роль міжнародних організацій у врегулюванні збройних конфліктів // Міжнародна науково-практична конференція «Політ». 2023. С.114-117